

Stödverktyg för uppskalning av hållbara lösningar

Stödverktyg för uppskalning av hållbara lösningar är utvecklat för att ge extra stöd i uppskalningsprocessen i övergången från genomfört pilotprojekt till att driva igenom uppskalning. Stödverktyget hänger nära samman med dokumentet *Vägledning - uppskalningsprocess för hållbara lösningar*. Den anger en generisk uppskalningsprocess med syfte att ge stöd i att lyckas med uppskalningen, genom att tydliggöra vad som är viktigt att tänka på genom hela processen. Använd därför detta stödverktyg som en del i arbetet av uppskalning och använd vägledningen för att arbeta också med andra delar av uppskalningsprocessen.

1. INFORMATION OM HÅLLBARHETSLÖSNINGEN

1.1 Grundinformation

1.1.1	Namn på hållbarhetslösningen	Hållbar vård och omsorg		
1.1.2.	Beskriv kortfattat hållbarhetslösningen	Vägledande material för kunna genomföra hållbarhetsåtgärder på vård- och omsorgsboenden (VOB) kopplat till kemikalier och avfall (klimat)		
1.1.3	Enheten/avdelning som genomfört test/pilot av hållbarhetslösningen	Verksamheten Väderkvarnen i sdf Norrmalm		
1.1.4	Projektledare för genomförande av test/pilot av hållbarhetslösningen	Felicia Nipstrand och Anja Karlsson		
1.1.5	Tid då test/pilot genomfördes	1 juni 2022- 1 mars 2023		
1.1.6.	Övriga kontaktpersoner inom projektet som genomförde test/pilot hållbarhetslösningen.	Äldreförvaltningen, sdf Norrmalm, Micasa, SVOA		

1.2 Fördelar och vinster

1.2.1	Vilket/vilka av er kommuns/organisations hållbarhetsmål bidrar lösningen till att uppnå? T.ex. minskad klimatpåverkan, minskad användning av miljöfarliga ämnen.	Minskad klimatpåverkan genom ökad användning av flergångsmaterial (minskad användning av engångsmaterial i framförallt plast) samt minskad användning av miljö- och hälsoskadliga ämnen.		
1.2.2	Om lösningen skulle skalas upp i vilken grad skulle den kunna bidra till kommunens/organisationens hållbarhetsmål? (Precisera så noggrant ni kan, genom mätningar/beräkning om det är möjligt.)	Markant minska stadens klimatpåverkan från konsumtion samt fasa ut skadliga ämnen i kemiska produkter och i varor. Detta kommer kunna följas upp genom kemikaliehanteringssystemet Chemsoft och via inköpsstatistik från OneMed och Procurator.		
1.2.3	Hur har lösningens effektivitet att bidra till hållbarhetsmålen validerats? Eller går det att på annat sätt motivera varför lösningen bidrar till målet?			
1.2.4	Finns det andra fördelar eller vinster?	Ökad kunskap hos användarna och beteendeförändring		
	Vilka olika aktörer tar del av olika fördelar och vinster?			

1.3 1.3 Nackdelar och kostnader

1.3.1	Hur mycket kostar hållbarhetslösningen jämfört med ett "business as usual" scenario?			
1.3.2	Vilken/vilka organisation, verksamhet, förvaltning eller person hamnar kostnader på?	Miljöförvaltningen. För andra verksamheter/förvaltningen kommer pengar att sparas genom minskad användning av förbrukningsmaterial och städkemikalier.		
1.3.3	Finns det andra nackdelar?			
1.3.4	Vilken aktör tar del av olika nackdelar?			

2. INNEBÖRD AV UPPSKALNING

2.1 Målsättning

2.1.1	Borde lösningen genomgå en geografisk uppskalning?	Ja		
2.1.2	Beskriv den geografiska uppskalningen.	Från ett boende till andra kommunala boenden inom Stockholms stad. I nästa steg uppskalning till privata VOB inom hela Stockholms stad. Spridning till andra kommuner		
2.1.3	Borde lösningen genomgå en vertikal uppskalning?	Nej		
2.1.4	Beskriv den vertikala uppskalningen.			
2.1.5	Baserat på svaren på frågorna innan: Formulera ett konkret mål för när uppskalningen ska ha ansetts genomförd?	Första delen i uppskalningen (implementering till kommunala VOB) är när samtliga 34 VOB har påbörjat arbetet med Hållbar VOB.		
2.1.6	Formulera delmål/milstolpar för att komma till slutmålet	1. Medvetandegörande alla berörda enhetschefer och deras verksamhetschefer om vägledande material och process. 2. Bygga upp ett stödkoncept. 3. Utbilda och förankra miljösamordnarna/annan lämplig funktion i stadsdelarna. 4. Påbörja implementering av åtgärder på VOB med hjälp av stödkoncept.		

2.2 Mandat/rådighet att nå målen

2.2.1	Vem/vilka har mandat att ta de beslut som behövs för att målen för uppskalningen ska realiseras?	Mandat för miljöförvaltningens arbete finns redan genom HP plast och KP. Beslut behövs från stadsdirektörerna på stadsdelarna eller motsvarande. Beslut behövs även från verksamhetschefer/enhetschefer inom VOB som beslutar om arbetets omfattning.		
2.2.2	Hur ska personer med mandat för beslut involveras i arbetet med uppskalningen?	1. Stadelarna involveras genom förankring exempelvis mjuka FC (via Anna Hadenius). 2. Förankring med miljösamordnarna genom möte i maj 2023. 3. Förankring med verksamhetschefer/enhetschefer genom..... (här behövs stöd för den processen!)		

3. FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR UPPSKALNING

3.1 Hållbarhetslösningens mognadsgrad

3.1.1 I hur många sammanhang har lösningen testats?

Ett sammanhang i Stockholms stad (däremot fler i andra kommuner, bla Göteborg)

3.1.2	Är den mogen för att klara sig på marknaden utan extern finansiering eller krävs ännu nån typ av projektstöd?	Personellt stöd, både internt i staden och till fristående verksamheter. Personellt stöd kan komma från miljösamordnare. För fristående verksamheter kan det vara relevant att utreda vad de har för stöd kopplat till miljöfrågor.		
3.1.3	Finns det oklarheter kring lösningen, t ex vilka resultat den genererar... som kan kräva ytterligare utredning innan uppskalning är möjlig?	Inga oklarheter. Det ger miljönytta. Investeringskostnader hämtas hem inom ett år. Det handlar mer om att ändra beteenden. Kvaliteten behålls.		
3.1.4	Finns det en stor skillnad mellan vem som betalar och vem som tjänar på lösningen, som gör att affärsmodellen eller motsvarande behöver utvecklas?	Varje verksamhet investerar samt tjänar på arbetet själva. Fastighetsägaren kan tjäna på att verksamheten gör hållbarhetsåtgärder (exempelvis förbättrad städning ger minskat slitage på ytskikt och mindre risk för fuktskador) Viktigt att få mer fastighetsägare i uppskalningsprocessen då de har mycket att säga till dem (och vinna!)		

3.2 Berörda aktörer

3.2.1	Vilka aktörer kan påverkas av planeringen av uppskalningen?	Miljöförvaltningen, äldreförvaltningen, stadsdelsförvaltningarna, Micasa		
3.2.2	Vilka aktörer kan påverkas av genomförandet av uppskalningen?	Samma som ovan		
3.2.3	Vilka aktörer kan påverkas i användningsskedet?	VOB. I första hand kommunala. ÄVEN på sikt lägga till andra typer av omsorgsverksamheter (såsom hemtjänst, LSS-boenden mfl)		
3.2.4	Vilka aktörer kan påverkas i rivningsskedet?			
3.2.5	Finns det andra aktörer som påverkas?			

3.2.6	Baserat på ovan frågor, vilka aktörer blir mest påverkade och därför bör involveras i uppskalningsarbetet framåt?			
3.2.7	Prioriterar berörda aktörer de problem som lösningen adresserar?			
3.2.8	Hur kan en gemensam agenda för problemet stärkas?			

3.3 Spridnings- och kunskapsbehov

3.3.1	Krävs det särskild kompetens om den specifika hållbarhetslösningen (t ex personer som genomfört tester/piloter) för att kunna implementera lösningen i nya sammanhang?	Verksamhetschefer och vårdpersonal inom VOB behöver kunskap och stöd för att motivera beteendeförändring.		
3.3.2	Vilka aktörer behöver kunskap/information om att lösningen finns, hur den fungerar och hur man lyckas? (Förutom de som har makten att skala upp lösningen behöver andra berörda också information.)	Äldreförvaltningen och Micasa.		
3.3.3	Räcker det att enskilda personer får vetskap om lösningen för att uppskalning ska ske eller krävs det breda kommunikationsinsatser?	Breda med riktade kommunikationsinsatser krävs		
3.3.4	Vilken information/kunskap behöver de?	Kunskap om de basala hygienrutinerna på ett djupare plan än vad de tidigare fått, lyfta problematiken med överanvändning av förbrukningsmaterial som exempelvis handskar. Visa att deras förändringsarbete gör skillnad för miljön både lokalt men även ur stadens perspektiv.		

3.4 Hinder för uppskalning

	Vad i omvärlden kan utgöra ett hinder för att lösningen ska skalas upp när det gäller...	Vad i omvärlden kan utgöra ett hinder för att lösningen ska skalas upp?	Hur kan dessa hinder rivas alternativt hanteras?	Vem ska arbeta för att det sker?
3.4.1	... städers bebyggelsestruktur (som bl. a ger ett bilberoende)?	Inte relevant		

3.4.2	... kultur/arbetsätt/normer om hur man brukar göra?	Potentiellt stort hinder, VOB har arbetsätt som inte fokuserar på miljö. Viktigt att både personal och ledning är motiverade och känner ansvar. Tiden är ungefär densamma men tiden behöver omfördelas - från att hantera inköp, leveranser och avfall från leveranser till att		
3.4.3	... marknadsekonomisk logik?	Investeringskostnaden för flergångsalternativ är upplevt hinder, inköp under en månad ifrågasätts även fast kostnaden hämtas hem inom ett budgetår.		
3.4.4	... fokus på projektekonomi?	Se ovan		
3.4.5	... lågt intresse hos konsumenter?	Inget hinder från boende eller anhöriga		
3.4.6	... målkonflikter med andra politiska prioriteringar eller andra prioriteringar i organisationen?	Upplevd målkonflikter med basala hygienrutiner. På kort sikt konflikt med budgetmål.	Tydliggöra när det är behov att använda plasthandskar och när det inte behövs. Kunskapsnivå på VOB behöver öka.	
3.4.7	... avsaknad möjlighet att ställa vissa typer av krav?	Det finns idag ingen tydlig styrning (krav) mot hållbarhet och miljö i den utsträckning som krävs på stadens VOB. Det lyfts inte i verksamhetsplanering/ILS:sen.		
3.4.8	... nuvarande lagstiftning?	En försvårande omständighet är basala hygienrutiner som måste och är viktiga att upprätthålla		
3.4.9	... något annat?	Förutsättning är att det finns hållbara alternativ till engångsartiklar, köksutrustning, städutrustning, miljö och hälsaskadliga kemikalier osv i upphandlat sortiment. Och att dessa är lika att lätta att använda i längden. Förutsättningar i fastigheten kan utgöra hinder, exempelvis tvättmöjligheter och tvättstugans utrustning.		

4. PROJEKTPLANERING AV UPPSKALNING

4.1 Projektaktiviteter

Svar från tidigare frågor att beakta i planeringen av uppskalningen:

4.1.1	Är målformuleringen i 2.1.5 fortfarande relevant?	Ja	
4.1.2	Baserat på ovan svar, vilka huvudaktiviteter behöver genomföras?	Gör ett stödmaterial. Börja med ett antal stadsdelar under hösten 2023. Urvalet görs utifrån deras intresseanmälan kombinerat med aktiviteter miljösamordnarna lagt in i deras VP (exempelvis samtliga VOB ska arbeta med att minska förbrukningsartiklar i plast).	<p><i>Baserat på svaren på frågorna innan: Formulera ett konkret mål för när uppskalningen ska ha ansetts genomförd?</i></p> <p><i>Första delen i uppskalningen (implementering till kommunala VOB) är när samtliga 34 VOB har påbörjat arbetet med Hållbar VOB.</i></p>
4.1.3	Vem behöver ta vilka beslut, och när?		<p><i>Vem/vilka har mandat att ta de beslut som behövs för att målen för Mandat för miljöförvaltningens arbete finns redan genom HP plast och KP. Beslut behövs från stadelsdirektörerna på stadsdelarna eller motsvarande. Beslut behövs även från verksamhetschefer/enhetschefer inom VOB som beslutar om arbetets</i></p> <p><i>Hur ska personer med mandat för beslut involveras i arbetet med uppskalningen?</i></p>

			<p>1. Stadelarna involveras genom förankring exempelvis mjuka FC (via Anna Hadenius). 2. Förankring med miljösamordnarna genom möte i maj 2023. 3. Förankring med verksamhetschefer/enhetschefer genom..... (här behövs stöd för den processen!)</p>
4.1.4	<p>Vilken ytterligare information om hållbarhetslösningen behövs? (se 3.1)</p>		<p>Finns det oklarheter kring lösningen, t ex vilka resultat den genererar... som kan kräva ytterligare utredning innan uppskalning är möjlig?</p> <p>1. Stadelarna involveras genom förankring exempelvis mjuka FC (via Anna Hadenius). 2. Förankring med miljösamordnarna genom möte i maj 2023. 3. Förankring med verksamhetschefer/enhetschefer genom..... (här behövs stöd för den processen!)</p> <p>Finns det en stor skillnad mellan vem som betalar och vem som tjänar på lösningen, som gör att affärsmodellen eller motsvarande behöver utvecklas?</p>

			<p>Varje verksamhet investerar samt tjänar på arbetet själva. Fastighetsägaren kan tjäna på att verksamheten gör hållbarhetsåtgärder (exempelvis förbättrad städning ger minskat slitage på ytskikt och mindre risk för fuktskador) Viktigt att få mer fastighetsägare i uppskalningsprocessen då de har mycket att säga till dem (och vinna!)</p>
4.1.5	Hur ska identifierade hinder antingen rivas eller (om det inte går) hanteras på annat sätt? (se 3.4)		
4.1.6	Vem är ansvarig för de olika aktiviteterna?		
4.1.7	Vilka andra ska involveras i de olika huvudaktiviteterna?		<p>Baserat på ovan frågor, vilka aktörer blir mest påverkade och därför bör involveras i uppskalningsarbetet framåt?</p>
4.1.8	Hur ska andra aktörer få information/kunskap? (se 3.3)		<p>Krävs det särskild kompetens om den specifika hållbarhetslösningen (t ex personer som genomfört tester/piloter) för att kunna implementera lösningen i nya sammanhang?</p> <p>Verksamhetschefer och vårdpersonal inom VOB behöver kunskap och stöd för att motivera beteendeförändring.</p>

			<p><i>Vilka aktörer behöver kunskap/information om att lösningen finns, hur den fungerar och hur man lyckas? (Förutom de som har makten att skala upp lösningen behöver andra berörda också information.)</i></p> <p><i>Äldreförvaltningen och Micasa.</i></p> <p><i>Räcker det att enskilda personer får vetskap om lösningen för att uppskalning ska ske eller krävs det breda kommunikationsinsatser?</i></p> <p><i>Vilken information/kunskap behöver de?</i></p> <p><i>Hinder för uppskalning</i></p>
--	--	--	--

4.2 Resursbehov

4.2.1	Vilken aktör ska ta en ledarroll i att driva uppskalningen av hållbarhetslösningen?	Miljöförvaltningen (kemikaliecentrum och centrum för cirkularitet)		
4.2.2	Vem ska vara projektledare för uppskalningen?	Felicia Nipstrand och Anja Karlsson		
4.2.3	Hur lång kalendertid kan det rimligt ta att nå uppsatta mål för uppskalning?	12 månader		
4.2.4	Hur mycket arbetstimmar uppskattas behöva resurssättas för att nå uppsatta mål för uppskalningen?	650		
4.2.5	Vilka resurser behöver säkerställas från andra delar av organisationen eller andra organisationer för att målen för uppskalningen ska realiseras?	Tid från stadsdelar och verksamheter Kommunikationsavdelningen Konsultstöd för framtagande av gruppcoachkoncept		
4.2.6	Hur säkerställs att tillräckliga resurser för att genomföra uppskalningen kommer finnas tillgängliga?			